

УДК 793.31-048.67(=161.2):793.327

ПРОБЛЕМАТИКА ЗНИЖЕННЯ ІНТЕРЕСУ ДО НАРОДНОГО ТАНЦЮ В УМОВАХ ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ СУЧАСНОГО ХОРЕОГРАФІЧНОГО МИСТЕЦТВА

Тарас ШКУТЯК

*Кафедра режисури та хореографії,
Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Айвазовського 22/147 м. Львів, Україна, 79053,
тел.: (+38032) 26-30-10-4, (+38067) 1765655*

Висвітлено основні проблеми зниження інтересу молоді до українського танцю та запропоновано шляхи популяризації народного хореографічного мистецтва

Ключові слова: український народний танець, сучасний танець, популяризація.

Проблема популяризації українського народного танцювального мистецтва особливо гостро постала із ХХІ століття, з приходом на території СНД (зокрема на терени нашої держави) західного сучасного мистецтва. Яке своєю свободою руху та форм заповнило усі мистецькі майстерні. А також не залишило байдужими і митців нашого краю, так би мовити, переманивши їх на сторону перспективного молодого мистецтва, яке розкриває широкий простір для творчості.

Заперечувати особливість, багатогранність та цікавість сучасного танцю неможливо. Проте народне танцювальне мистецтво зовсім не поступається красою і колоритом першому. Та ще й таке багате, як українське. Немає нічого поганого у співіснуванні цих двох жанрів. Як казав наш геніальний поет: “І чужому научайтесь, й свого не цурайтесь”. Але коли сучасне мистецтво витісняє наше рідне, то потрібно вживати певних заходів. Адже, якщо ми втратимо надбання своєї культури, то втратимо свою унікальність. Оскільки мистецтво – це те, що яскраво вирізняє одну націю з-поміж інших.

Тема є дуже актуальною в сьогоденні, бо за статистикою більшість наших дітей та підлітків віддає перевагу сучасному танцювальному мистецтву. Народний танець може стати другоплановим, а то і зовсім втратить своє місце в культурному середовищі народу, чого не можна допустити.

До проблеми збереження народних танцювальних традицій зверталось багато дослідників, як минулого (з огляду на тодішні події) – В. Верховинець, К. Василенко і чимало інших митців ХІХ–ХХ століть; так і сучасності – Л. Каміна, В. Кирилук та ін. Ціла дисертаційна праця В. Шкоріненка присвячена темі популяризації українського танцювального мистецтва [5]. Отже, ми бачимо, що це питання є хвилюючим для багатьох.

Метою статті є визначити чинники, які негативно позначаються на перебігу мистецьких процесів у хореографії країни, а також запропонувати увазі керівників колективів, хореографів методи для підвищення зацікавленості українською

народною танцювальною культурою. На нашу думку запропонована система апелюватиме найбільшою мірою саме до цих людей, на чийй відповідальності лежить завдання зацікавити своїх учнів рідним мистецтвом.

Дехто з дослідників згадує про структурні або докорінні зміни всієї системи хореографії, бажаючи поставити народне танцювальне мистецтво на перше місце шляхом збільшення кількості кадрів в освіті, фінансової підтримки народних колективів, проведення конкурсів та фестивалів, упровадження уроків народних танців у школі. І це далеко не єдині такого роду заходи. Усі вони насправді є дуже корисними, і певною мірою сприяють збереженню інтересу до народного мистецтва.

Проте проблема полягає в іншому. Усе починається з дитинства, коли закладається основа характеру, формування особистості майбутньої свідомої людини. Якщо звернутися до психології, то дитина має здатність вбирати в себе інформацію: чи то позитивну, чи негативну. І зазвичай їй подобається те, до чого їй прививають любов. Отже, коли мати чи батько співають дитині українських пісень, горнуть її до українського (в тому числі і танцювального) мистецтва, то не дивно, що дитина вважатиме його вельми привабливим. Проте, якщо вдома дитина не отримує інформації про різні, зокрема національні, естетичні поняття – вона черпає таку інформацію із інших – менш надійних джерел. А це передусім засоби масової інформації, які рекламують нам моду Західного світу. І виставляють усе українське (зокрема і мистецтво), як щось зовсім не сучасне, як пройдений етап на шляху формування. Тому діти і підлітки уже навіть між собою починають вважати українську культуру не модною.

Втім, що робити, коли навіть у батьків було упущене виховання любові та поваги до рідного мистецтва? Було б добре, щоб при гуртках, колективах чи інших закладах, де навчають дітей народній хореографії існували спеціальні курси-лекції народного мистецтва для батьків. А також організовувалися різноманітні родинні свята, де б у розважальний спосіб навчалися тато, мама і дитина. (Це могли б бути майстер-класи з виготовлення певних елементів костюмів різних регіонів нашої країни. Що б навіть могли мати практичну цінність в майбутньому використанні на сцені).

Оскільки ми заговорили про форми навчання, то варто визнати, що основним чинник зацікавлення дитини є безпосередньо танцювальні уроки. Учитель повинен виявляти винахідливість аби його заняття було цікавим. Введення у форму уроку народних ігор значно поживає процес перебігу заняття. За словами К. Ушинського, у змісті народної гри є всі доступні форми навчання. У процесі гри діти можуть розвиватися, запам'ятовувати певну інформацію навіть не докладаючи зусиль. Для танцювальних занять потрібно підбирати ігри, які б були рухливими і розвивали у дитини м'язову пам'ять. Однією із таких ігор може бути гра "Мак". Діти, беручись за руки, утворюють коло, один хлопчик або дівчинка стають у середину кола. Усі водять хоровод і приспівують:

Соловієчку, пташку, пташку!

Та чи був ти в нашім садку?

Та чи бачив ти, як мак сіють?

Ой, так сіють мак! (Двічі)

Соловієчку, пташку, пташку!

Та чи був же ти в нашім садку?

Та чи бачив ти, як мак росте?

Ой так росте мак! (Двічі)

Соловієчку, пташку, пташку!
Та чи був ти в нашім садку?
Та чи бачив ти, як мак полють?
Ой так полють мак! (Двічі)
Соловієчку, пташку, пташку!
Та чи був ти в нашім садку?
Та чи бачив ти, як мак цвіте?
Ой так цвіте мак! (Двічі)
Соловієчку, пташку, пташку!
Та чи був ти в нашім садку?
Та чи бачив ти, як мак ломлять?
Ой так ломлять мак! (Двічі)
Соловієчку, пташку, пташку!
Та чи був ти в нашім садку?
Та чи бачив ти, як мак їдять?
Ой так їдять мак! (Двічі)

Той, хто всередині, під час заспіву похитує головою вправо-вліво в ритм співу учасників, а на приспів усі зупиняються, а він показує, як сіють, росте, полють, цвіте, ломлять, їдять мак і підспівує. На повторення приспіву усі повторюють за ведучим рухи. Із кожним новим куплетом змінюється дитина, яка показує дію. Перед початком гри вчитель показує усім учням рухи, пов'язані із трудовим процесом, описаним у пісні.

Такі ігри не будуть вириватись із контексту і спрямування танцювального уроку. А навпаки – у невимушений спосіб дітки вивчать пісеньку і рухи цього невеличкого хороводу. Отже, гра слугуватиме відпочинком для дитини, оскільки вона із цікавістю відтворюватиме завдання, а також тренуватиме її розумові та фізичні здібності. Але це лише одна із пропозицій для учителів, у більшості випадків він повинен мати індивідуальний підхід до цього питання.

Третім важливим чинником, зниження зацікавленості, який стосується здебільшого молоді, є відсутність народної хореографії в побуті. У минулому кожне дійство, свято чи навіть відпочинок супроводжувалися народними танцями. Сьогодні ж такі випадки поодинокі. Навіть весільне дійство, яке до сьогодні зберігало найвищий відсоток народної творчості і традицій, уже перетворюється у світський захід із музикою європейських, західних виконавців і танцями відповідно. Те ж відбувається із прототипом українських вечорниць, дискотеками.

Навіть маючи певні знання народних танців, молодь не має де реалізувати їх. Тому варто було б задуматися над впровадженням вечірок у народному стилі, із майстер-класами, іграми й танцями винятково українськими, навіть фольклорними.

Такі спроби раз у раз відбуваються в різних містах чи селах, але ми говоримо про певне виховання в душі народних традицій. Тому такі заходи повинні бути регулярними.

Цим можуть займатися, як організатори в школах та вищих навчальних закладах, керівники у своїх танцювальних колективах, так і менеджери в розважальних клубах. Таке поширення має бути повсюдним, а також діяти цілеспрямовано, співпрацюючи з іншими виховними і не тільки структурами. Тільки у масштабній реалізації такі заходи можуть принести масштабні зміни.

Ще одним, четвертим у цій статті, чинником, що зумовив зниження інтересу до української народної хореографії – це велика кількість малопривабливих танцювальних номерів, якими представлено сьогодні українське народне мистецтво масам. Така проблема постала давно. Ще Василь Верховинець згадує про зіпсоване сценічне мистецтво, яке не відповідає зразкам автентичних танців [1].

Сьогодні уже йдеться не тільки про невідповідність сценічного мистецтва із первинними формами, а подекуди і про неякісну творчо-постановницьку діяльність.

Л. Каміна у своїй науково-методичній розробці “Український народний танець – його зміст і форма” говорить про художню форму хореографічного твору. Вона поділяє її на внутрішню і зовнішню .

“Елементи змісту твору – задум, фабула, сюжет, тема, ідея, драматургія, архітектоніка, характер, жанр, стиль, атмосфера – являють собою внутрішню форму твору, що обумовлює зовнішню форму – різновиди хореографічної творчості, загальні форми хореографічної діяльності, загальні форми певного твору, художню мову танцю, композицію, технічні й акторські можливості, які здатні втілити зміст твору, його внутрішню форму, зробити танець виразним, сучасним” [2].

Сьогодні багато постановників не вважають, що народне мистецтво повинно містити в собі всі ці елементи. Український танець має глибоку історію, цікаві сюжети та ідеї, лексику. Це все уже закладено у кожному танці. На цій основі можна створювати геніальні сценічні номери, які здатні зворушувати та захоплювати глядача.

Хореографам потрібно із усією серйозністю ґрунтовно підходити до постановки того чи іншого номера. Проводити дослідницькі роботи, уникати еkleктики, творити оригінально, але водночас не відходити від першоджерела. Пам’ятати, що своєю роботою він підносить народне мистецтво людям.

Підсумовуючи усе вищеприписане, ми можемо зробити висновок, що зміни повинні статися у свідомості людей. А такі зміни відбуваються завдяки вихованню, тому кожен, хто має зв’язок чи пропагує народне танцювальне мистецтво повинен запитати себе, чи чесно він це робить. Чи горить він тим настільки, щоб запалити любов’ю до цієї культури інших. Оскільки кожна людина, яка працює у такій сфері повинна бути митець. А митець – це той, хто віддає себе справі цілком, а не виконує роботу лише технічно. За словами однієї української журналістки, митець – це той, хто не дає мистецтву заснути. Тож не даваймо нашому мистецтву заснути і бути поглинутим іншими культурами. А невтомно працюймо над збагаченням, відновленням та збереженням українського народного танцювального мистецтва.

Список використаної література

1. *Верховинець В. М.* Теорія українського народного танцю / В. М. Верховинець. М.– К. : Музична Україна, 1990. – 150 с.
2. *Каміна Л. І.* Український народний танець – його зміст і форма / Л. І. Каміна // науково-методична розробка. – К. : Музична Україна, 2008. – 150 с.
3. *Кирилюк В. М.* Шляхи вирішення проблем збереження та розвитку народної хореографії на Чернігівщині / В. М. Кирилюк // Філософія етнокультури та наукові стратегії збереження національної єдності України : зб. наук. статей / за ред. проф. В. Личковаха. – Чернігів : УЦКД, 2008 – 15 с.

4. Українські народні дитячі ігри. [Електронний ресурс]. – Режим доступу http://abetka.ukrlife.org/g_entre.htm.

5. Шкоріненко В. О. Народний танець у традиційній і сучасній культурі України : автореф. дис. на здобуття канд. наук: спеціальність 17.00.01. Теорія та історія культури / В. О. Шкоріненко. – К., 2003. – 15 с.

Стаття надійшла до редколегії 18.02.2014

Прийнята до друку 23.04.2014

THE PROBLEM OF DECLINING INTEREST TO FOLK DANCE IN THE PERIOD OF THE CONTEMPORARY CHOREOGRAPHY ART POPULARIZATION

Taras SHKUTYAK

*Department of Direction and Choreography
Ivan Franko National University of Lviv
str. Ajvazovsky, 22/147, Lviv, Ukraine, 79053,
tel.: (+38032) 26-30-10-4, (+38067) 176-56-55*

The article is focused the main problems of declining youth interest Ukrainian dance and the ways of popularization the folk choreographic art.

Key words: Ukrainian folk dance, contemporary dance, popularization.

ПРОБЛЕМАТИКА СНИЖЕНИЕ ИНТЕРЕСА К НАРОДНОМУ ТАНЦУ В УСЛОВИЯХ ПОПУЛЯРИЗАЦИИ СОВРЕМЕННОГО ХОРЕОГРАФИЧЕСКОГО ИСКУССТВА

Тарас ШКУТЯК

*Кафедра режиссуры и хореографии,
Львовский национальный университет имени Ивана Франко,
ул. Айвазовского 22/147 м. Львов, Украина, 79053,
тел.: (+38032) 26-30-10-4, (+38067) 176-56-55*

Освещены особенности формирования и развития хореографического искусства Слобожанщины на фоне исторических событий и под влиянием локально географических факторов.

Ключевые слова: украинский народный танец, современный танец, популяризация.